

Naročnina
Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 25 Din
polletno 150 Din
celoletno 340 Din
za inozemstvo
mesečno 40 Din
nedejska izdaja
celoletno v Jugoslaviji 120 Din, za inozemstvo 140 Din

SLOVENEK

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6 III
Rokopisi se ne vračajo, neizbrana
pisma se ne sprejemajo - Uredništvo
telefon št. 2050, upravnštva št. 2328

Političen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Ljubljana
račun: Ljubljana stev. 10.630 in 10.348
za inzerate, Sarajev št. 7503, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Cenciglasov
strop, peči-vrsta
maloglasni po 150
in 2 D, večji oglaš
nad 45 mm v šine
po Din 2-30, veliki
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
g. Pri večjem g.
naročilo popust
Izide ob 4 zjutraj
rožen ponedeljek in
dneva po brezniku

Borba za svobodo

Ministrski predsednik Poincaré in zunanji minister Briand sta se z vso silo svoje osebnosti in teži političnega vpliva zavzela, da se vsaj nekaterim redovom in kongregacijam, ki se pečajo s poukom in vzgojo izven Francije, zopet zakonito prizna pravica ustanavljati svoja središča v državi. Nagiba jih k temu predvsem skrb za ugled francoske države in vpliv francoskega jezika in kulture.

Po Combesovi proticerkveni zakonodaji v začetku 20. stoletja je bilo premnogo verskih redov in kongregacij prepovedanih in njihovo premoženje zaplenjeno. Veliko redov je moralo, če so hoteli obstajati še naprej, izven Francije iskati svojih domov. A vključ temu svoje domovine niso nič manj ljubili. Ko je v začetku svetovne vojne klicala domovina svoje sinove od vseh krajev, so bili redovniki med prvimi, ki so hoteli domov, odkoder so bili preje po režimu in postavah izgnani. Na tisoče jih je dalo življenje za Francijo. Po vojski pa so tisti, ki so ostali živi, še vedno morali ostati v grenki zavesti, da jim je skupno bivanje v domovini prepovedano. Katoličani so vedno bolj glasno in složno zahtevali, da se morajo spremeniti krivični in francoski domovini škodljivi zakoni. Ker redovniki niso smeli imeti svojih novicov v Franciji, je začelo število naraščati vedno bolj padati in s tem tudi uspešnost in intenzivnost njihovega delovanja v misijonskih pokrajinah in drugih državah.

Če vrši redovnik misijonar svoje versko apostolsko nalogo z veliko nesebično ljubeznijo in spoštovanjem do ljudstva med katerim deluje, je naravna posledica, da v dotičnem ljudstvu raste tudi spoštovanje in zaupanje do naroda, iz katerega izhajajo nesebični in požrtvovalni misijonarji, ne da bi misijonarji morali biti direktni politični emisarji svojega naroda ali države. Misijonar tujemu ljudstvu ne jemlje njegovih narodnih vrednot in tradicij, ampak mu posreduje le višje religiozne vrednote, po svojem šolskem, karitativnem in drugem često svetnem delovanju pa vrši važno funkcijo zblíževanja med narodi. Prijatelj in pospeševalec svobode in samostojnosti vsakega naroda, posreduje katoliški misijonar med vsemi v interesu kulturne vzajemnosti in mirnega sodelovanja vseh.

Važnost tega dela mora zato gotovo vplivati na vse resne politike, ki jim je blagor in ugled države prva zapoved, pa čeprav po svojem naziranju nimajo umevanja za nadnaravne vrednote, ki jih duhovnik zastopa in deli. To je gotovo tudi pri tako velikih politikih, kakor sta Poincaré in Briand, vplivalo. A hudo nasprotje je nastalo na strani raznih radikalnih in socialističnih politikov. Pokazalo se je, da je pri njih proticerkveni in protiverski fanatizem močnejši kakor pa ljubezen do domovine in njegovega ugleda. Čeprav Francija škodo trpi, čeprav drugim narodom in redovom ne posredujejo kulturne in socialne dobrine, to jih manj boli, kakor svobodno delovanje redov. Vsa patriotična gesla in zahteve so pri fanatikih »svobodomiselnosti« pozblijene, da se le zadosti njihovega omejenemu protiverskemu stališču.

Kljub temu zmaguje trezna pamet; pravi liberalizem in vpoštevanje duhovnih in moralnih vrednot, ki jih širijo domoljubni in kulturni francoski redovi po vsem svetu. Saj je to borba za resnično strpnost in svobodo.

Diplomatska imenovanja

Belgrad, 26. januarja. (Tel. »Slov.«) Na predlog zunanjega ministra je Nj. Vel. kralj podpisal tale ukaz: Dr. Milče Milojevič, prejšnji izredni poslanik in opolnomočeni minister, se imenuje za izrednega poslanika in opolnomočenega ministra v I. I. na Dunaju. Dragomir Jankovič, dosedanji minister dvora, se imenuje za izrednega poslanika in opolnomočenega ministra v Madridu. Dr. Josip Smolčič, dosedanji izredni poslanik in opolnomočeni minister v Madridu, se imenuje za nominalnega in izrednega poslanika v Moskvi. Jovan Milanković, dosedanji izredni poslanik in opolnomočeni minister 2. I. v Varšavi, je postavljen na razpoložanje ministru za zunanje zadeve.

Kakor čujemo, bo postavljen za poslanika v Buenos Airesu dr. Grga Angelinovič, bivši gradbeni minister. Naš dosedanji poslanik v Buenos Airesu Ivo Grisogono bo premeščen v Varšavo. Dr. Ilija Šumenkovič bo imenovan za poslanika v Washingtonu.

Naročaito »Slovenski list«!

Zaplenitev premoženja SDS

Razpust političnih strank v Ljubljani

Ljubljana, 26. januarja.

Danes so bile razpuščene politične stranke v Ljubljani: Samostojno demokratska stranka, Socialistična stranka Jugoslavije in Narodno radikalna stranka, to so tiste stranke, ki nimajo svojega središča v Ljubljani, temveč so le krajevne organizacije.

V tajništvo SDS je prišel v spremstvu detektiva policijski svetnik Kokalj, ki je imel dekret, naslovljen na ravnatelja Juga, predsednika krajevne organizacije SDS. Policijskega komisarja je sprejel tajnik krajevne organizacije SDS dr. Rape. Kokalj mu je izročil dekret o razpustu. Sestavili so inventar društvenega premoženja, ki je bilo prav malenkostno. Razen nekaj knjig in štampiljk ni policija ničesar našla v tajništvu. Sobe, v kateri se je nahajalo tajništvo SDS, policija ni mogla zapečatiti, ker se je vanjo preselila Zveza kulturnih društev.

Socialistična stranka Jugoslavije zadnje čase ni imela svojega lokala v Ljubljani, temveč je bila vedno odvisna od gostoljubja strokovnih društev. Ko je komisar Kos včeraj dobil dekret o razpustu, ni mogel najti strankinega lokala.

Poiskal je dekretnega naslovljenca Ivana Mlinarja v poslopiju Delavske zbornice. Našel ga je v prostorih strokovne komisije. Izročil mu je dekret ter uplenil strankine štampiljke ter čekovni račun.

Enak korak se je izvršil tudi v tajništvu Narodne radikalne stranke, ki je tudi pripravila svojo likvidacijo.

Razpust akademskih klubov

Zagreb, 26. jan. (Tel. »Slov.«) Policija je poleg strank razpustila tudi dijaške strankarske klube. Tako je razpustila samostojno demokratski dijaški klub »Jugoslavijo«, demokratski klub »Davidovič«, narodno radikalni klub »Slovenski jug«, »Hrvatsko mladost«, ki je politično pristajal na federaliste, čeprav ni bila federalistična skupina. Prav tako je razpustila organizacijo jugoslovanskih nacionalistov »Orjunac«. Kulturna akademska društva se niso razpustila. Tako so katoliška dijaška akademska kulturna društva ostala. Policija je dalje razpustila Zvezo hrvatskih krščanskih socialistov, ker so bili politični faktorji prepričani, da je to politično društvo.

Vprašanje verskega pouka in konkordata

Prosvetni svet sprejel predlog škofov - Izjava škola dr. Bonetačiča

Belgrad, 26. januarja. (Tel. »Slov.«) Glavni prosvetni svet je imel sejo od četrtega do danes. V ponedeljek in torek se bodo nadaljevali. Pod naslovom »ekvivalence« je razpravljalo o sedemdesetih slučajih, v katerih se ugotavlja enakovrednost raznih vrst šol. Na včerajšnji seji se je sklenilo, da samo dovršena popolna srednja šola (gimnazija, realna gimnazija in realka) z mature daje usposobljenost za vseučilišče in samo napravljeni profesorski izpit pravico do profesorskega naslova. Izmed slovenskih nameščencev je bil samo en slučaj absolventa realke v Gorici, ki je prošil za pripust k dopolnitvenemu izpitu za sprejem na univerzo. Sklenilo se je, da dela izpit samo iz latinščine.

Predlogi škofovskih konferenc glede naučne osnove za verouk na ljudskih šolah so se odobrili. Nadalje se je sklepalo o raznih priporočenih knjigah za nabavo učiteljskim

knjižnicam. Določili so se referenti za novo predložene učne knjige. Za podpredsednika glavnega prosvetnega sveta je bil izvoljen dr. Bosanac, rektor zagrebske pedagoške šole. Rešili so tudi nekatere prošnje za reaktiviranje učiteljev izven Slovenije.

Zagreb, 26. januarja. (Tel. »Slov.«) Vaš dopisnik je imel priliko, razgovarjati se s splitskim škofofom dr. Kvirinom Bonetačičem o škofovskih konferencah v Belgradu. Škof ni želel dati nobene izjave o posetih pri posameznih ministrih. Glede sklepanja konkordata je izjavil, da do konkordata ne bo prišlo tako hitro, ker je vprašanje konkordata v zvezi z mnogimi drugimi zakoni, medverskim zakonom, zakonom o agrarni reformi, šolskim zakonom in kazenskim zakonikom. Vsi ti zakoni so v zvezi z bodočim konkordatom. Zato bo treba mnogo časa za sklenitev konkordata.

Preiskava radi gozdarskih aler

Belgrad, 26. januarja. (Tel. »Slov.«) Ministrstva vztrajno delajo na predelavi predloženega proračuna 1929/30. V ministrstvu za gozdove želijo preurediti sestavljanje proračuna (budžetiranje) slihu onemu pri ministrstvu za finance. Tu so proračunske postavke zelo pregledno sestavljene in natančno določene po vseh panogah. Vse ustanove imajo natančno določene zneske, s katerimi lahko svobodno napravijo gospodarski program za celo leto. Tako se ne more zgoditi slučaj, da bi ena ustanova porabila večji znesek na škodo druge. To pa pomeni veliko olajšanje izvajanja gospodarskega programa in poslovanje v okviru zakona o državnem računovodstvu. Ravno to bi se hotelo doseči pri gozdarskem gospodarstvu, kjer je bil dosedaj postavljen skupen znesek, to je za vse ustanove tega področja je bila določena skupna vsota.

Glede nadaljnjega dela ministristva za gozdarstvo in rudarstvo je značilno ugotovljeno kakšen bo učinek oziroma uspeh preiskave osrednje komisije za dolgoročne pogodbe. Danes smo na merodajnem mestu zvedeli, da bo ta komisija 1. 2. prenehala in likvidirala delo, naprej pa naj prevzamejo uradniki zopet eksploatacijski oddelček, ki se bo s tem bavil kot s svojim poslom. Vprašanje uspeha te ankete, preiskave in kazni, se zdi, da je stopilo v kritičen stadij. Član te komisije je Vašemu dopisniku danes izjavil tele:

»V tem vprašanju je cel kompleks problemov. Gre za bonifikacije, intenzivnost sekanja gozdov, valerizacijo, vsa ta vprašanja so napelna. Nadalje je vprašanje, kaj bodo storile firme, ali bodo pristale na sklepe komisije, ali pa se bodo obrnile na sodišče. Nadalje, ali naj veljajo storjeni sklepi za naprej ali tudi za nazaj, ali pa naj se nad preteklostjo enostavno napravi križ.«

Komisija bo vzel gozdni zakon v ponedeljek v pretres. Ko bo delo končala, bodo načrt vzeli v roke juristi.

Ustanovitev kmetijske banke

Belgrad, 26. januarja. (Tel. »Slov.«) Iz okolice kmetijskega ministristva smo zvedeli tole: Kmetijski minister proučuje novi zakon, po katerem bi se ustanovila kmetijska banka, pri kateri bi bili kot delničarji: država z dotalicijo, ki jo daje letno okrog 150 milijonov dinarjev. Drž. hipotekarna banka, poštna hranilnica, Narodna banka, državna razredna loterija in drugi podobni zavodi. Banka bo popolnoma samostojna in bo dajala kredit oblastnim zadrugam. Banka bo eskontirala obveznice zadrug. S tem bo dobila kredit. Poleg tega pa bo zaprosila za kredit tudi v inozemstvu.

Minister Framgeš je dobil polno brzojavnih čestitk nemških, avstrijskih in tujih univerz, od profesorjev, s katerimi je osebni prijatelj. Ravno glede tega zakona je izjavil, da se bo v par tednih pričelo z njegovim izvajanjem.

Snežni zameti

Zagreb, 26. jan. (Tel. »Slov.«) Vsled velikega snega in snežnih viharjev je na liški progi ponovno prekinjen ves promet. Razen tega je prišlo do prometnih ovir tudi na sušaški progi. Na liški progi je sneg zametel progo na treh mestih, pri Lički Jesenicah med Gospičem in Gračacom in med Malovanom in Zrmanjo. Zagrebsko ravnateljstvo je poslalo tja več snežnih plugov, da bi progo očistili, kar se jim pa danes ni posrečilo, tako da se danes ni iz Zagreba odpremil noben vlak v Split.

Cetinje, 26. jan. (Tel. »Slov.«) Tu se je vreme nenadoma spremenilo. Za snežnim viharjem je nenadoma začelo silno deževati, tako da so nekatere hiše pod vodo.

V srednji Srbiji je vsled snežnih zametov železniški promet silno oviran.

Milan, 26. januarja. (Tel. »Slov.«) Zadnja dva dni je zapadlo toliko snega, kakor že dolgo let ne. Železniški promet je zelo oviran. Več vlakov je obtičalo v snegu.

Izjave železniškega strokovnjaka

Belgrad, 26. jan. (Tel. »Slov.«) Vaš dopisnik se je danes razgovarjal z odločujočim železniškim strokovnjakom o programu ministristva, o potrebah, o remeduri in spremembah ter o tem, kako naj bi se po njegovem mnenju odstranil težavni položaj na naših železnicah. Na ta podrobna vprašanja je dobil Vaš dopisnik takele odgovor:

»Prav za prav bi se morali obrniti na najkompetentnejše mesto — na ministra samega. V sistemu današnje vlade je, da je od ministrove osebnosti odvisno vodstvo dotičnega ministristva. Če bi Vas zanimalo moje mnenje, bi ga na kratko izrazil tako-le:

Dosedaj smo ječali pod dvema jarmoma: strankarstvom in premogokopi. Stranke so s poslanskimi intervencijami udinjale le nevoljno osobe. Premogokopi pa so se obračali na stranke, da je prišla stranka do svojega. Tako so se premogokopi, ki niso imeli dobre kvalitete, okoristili z železnico, naši stroji pa so se kvarili. Tako smo dobivali mesto premoaga gnoj. Razumljivo je, da je vsled tega naš material, zlasti pa stroji, silno trpel.

Glede ministristva se mi zdi dvoje vprašanj: načelne važnosti: vprašanje organizacije ministristva samega, ali naj bo tudi na čelu močna roka, ki bo koncentrirala v svojih rokah glavne niti, obenem pa bo pustila oblastnim ravnateljstvom veliko polnomočje, ali naj se sedanje ribanje kompetenc ohrani. Pri birokratski upravi se mi zdi najvažnejše vprašanje selekcija uradništva. Ni ga zlepa ministristva, kjer bi bila strokovna izobrazba tako važna, in ni ga ministristva, kjer bi služba radi nestrokovne izobrazbe toliko trpela kot železniško ministristvo. Treba je poiskati strokovnjake in jih postaviti na mesta, za katera so sposobni. Pogledajte samo, koliko je treba dati iz državne blagajne za plače tistim strokovnjakom-svetovalcem, ki le malokdaj pridejo v urad. Treba jim je pa kot strokovnjakom plačevati horendne plače.

V tehničnem oziru se zdi najvažnejše, da se odkrito pogleda v stanje, kaj imamo in kako popotamo s svojim materialom. O tem bi Vam lahko povedal cele zgodbe, o katerih upam, da se ne bodo več ponavljale.

Zame je gotovo, da gre minister stvari do dna odločno. V tem oziru se mu čudim. Imam vtis, da je dosedaj poveljeval armadi, ne pa da je napravil doktorat iz filozofije oziroma teologije. Druga lastnost je, da išče krivice na visokih mestih in z njimi obračuna, in sicer brezpopojno. Lahko si predstavljate, kako zadoščenje ima s tem nižje uradništvo. Tretje je: Novi minister je mož jasnih pogledov, velikega patriotizma in mož, ki smatra dobro urejene železnice za službo državi. Oporozil bi Vas samo na kratki čas, ki ga je novi minister prebil v tem resoru. Lahko Vas zagotovim, da se povsod čuti že njegova roka. Vzemite samo sedanje vremenske, snežne in vetrovne razmere, ki bi bile lahko neštivilni povodi, da železnice ne bi funkcionirale oziroma da bi se dogajale kakšne katastrofe. Lahko ugotovim, da sedaj kljub težkim vremenskim neprilikam se ni dogodila nobena nesreča in da naše železnice, če pogledate v Srednjo Evropo, kjer so sneženi zameti, zares dobro obratujejo. To daje upanje, da bo naša uprava glede železnic pod novim ministrom stala napredovala.

Ljudstvo naj govori!

Pariz, 26. jan. (Tel. »Slov.«) Jules Sauerwein piše v »Matin« o Jugoslaviji, da more država obstati samo na temelju prostovoljnega soglasja svojih narodov, ki se medsebojno izredno srečno izpolnjujejo. Srb ima svoje trdno voljo, Hrvat je čuvstvena narava, obdaran z živo domišljijo, Slovenec ima pa dar modre preudarnosti. Kralj Aleksander ni hotel, da bi bilo ljudstvo nemo in da bi govorili le politiki. Njegov manifest z dne 6. januarja se lahko smatra kot zapoved, naj politiki molčijo. Sedaj pa je treba pričeti z delom za zgradbo Jugoslavije v bodočnosti.

Belgrajske vesti

Upokojen je generalni ravnatelj poštne ravnateljstva Gjorgjevič.

V komisijo za ureditev državne uprave je poklican poleg dr. Suhača, okrajni glavar iz Konjice Dragotin Trstenjak.

Višji pisarniški oficijal Selko v Kamniku je premeščen k deželnemu sodišču v Ljubljani. — Soklič je premeščen iz Gornje Radgone na okrsodišče v Kranj.

Popoldne ob 5 se je vršila konferenca gospodarskih ministristev. Obravnavali so pravilnik o ukinutvi carine za gospodarske izdelke za izvoz in za kmetijske priprave za uvoz.

Zgodovina katoliškega gibanja na Slovenskem

Potrebna knjiga in že davno pogrošena knjiga, ki je zamašila težko občuteno vrzel. To je prvo, kar treba reči o najnovejši Erjavčevi knjigi. Vsak od nas je sicer znal in vedel, da je katoliško gibanje vplivalo naravnost odrešilo na razvoj slovenskega naroda, toda ni bilo nobene publikacije in nobene knjige, ki bi podajala točen pregled vsega katoliškega gibanja in njegove odnose do drugih struj v slovenskem javnem življenju. Da je človek ugotovil tudi najmanjšo stvar, je bilo treba prebrskati cele kupe časopisov in še ni bilo gotovo, da je našel to, kar je iskal. Z Erjavčevim knjigo je sedaj ta največji nedostatek odpravljen, ker je v njej zbrano toliko materiala, da je prava informativna knjiga za vsakogar, ki hoče v podrobnostih spoznati razvoj katoliškega gibanja na Slovenskem. Želeti bi le bilo, da bi bilo knjigi priključeno tudi zelo podrobno izdelano kazalo, da bi vsakdo mogel tudi takoj najti, kar išče. Tako bi bila Erjavčeva knjiga pravi leksikon za katoliško gibanje na Slovenskem.

Kakor je rečeno, je v Erjavčevi knjigi zbrano ogromno mnogo materiala in sedaj se šele prav jasno vidi, kako globoko je vplivalo katoliško gibanje na razvoj slovenskega naroda.

Posebna zasluga Erjavčeve knjige je, da zlasti nazorno podaja boje, ki so jih morali voditelji katoliškega gibanja izvojevati z nositelji drugih svetovnih nazorov in drugih javnih struj. To nasprotje med delom enih in drugih šele posebno jasno kaže vso pravilnost idej, ki so jih zastopali voditelji katoliškega gibanja.

To se zlasti tudi vidi v nacionalnem vprašanju. Od vsega početka so se postavili voditelji katoliškega gibanja na čelo širokih slojev naroda in zato so vodili vedno le narodno in pravo ljudsko politiko. Odtod njih delo za razvoj zadrugištva, za dvig ljudske prosvete, za splošno in enako volilno pravico in za odpravo privilegijev nemških fevdalcev v kranjskem deželnem zboru. Čisto drugačno politiko pa so vodili njih nasprotniki. Njih vzor je bil bogati nemški meščan in zato so bili liberalci, kakor je bil liberalci nemški meščan. Bili so ponosni, da so pravi zastopniki posejdujočih slojev in zato so se vehementno borili proti zadrugištvu, proti splošni in enaki pravici in zato so bili oni tisti, ki so vzdrževali moč fevdalcev v kranjskem deželnem zboru. Zlasti boj za kranjski deželni zbor je nad vse značilna slika nasprotja med liberalci in »klerikalci«, ker tu se je v konkretnih vprašanjih posebno nazorno pokazala vsa razlika med ljudsko politiko voditeljev katoliškega gibanja in samo meščansko politiko njihovih nasprotnikov.

Samo naravna posledica vseskozi res ljudske politike voditeljev katoliškega gibanja je, da so oni tudi v nacionalnem pogledu zavzeli čisto pravilno stališče. V tem pogledu je Erjavčeva knjiga zlasti dobrodošla, ker opozarja na stvari, ki jih je današnja generacija skoraj popolnoma pozabila. Tako n. pr. ono nemoralno zvezo med Nemci in liberalnimi voditelji, ko je bilo Nemcem obljubljeno in zasigurano ne le zastopstvo v deželnem zboru, temveč tudi v Trgovski zbornici in ljubljanskem socialnem svetu. Zlasti pa se je izkazala slovenska politika voditeljev katoliškega gibanja tik pred in med vojno. Že leta 1896. je na shodu delavskih stanov dne 15. avgusta nastopil dr. Korošec prvič za Zjednjenje Slovenije in od tedaj ni ta zahteva v slovenskih katoliških vrstah nikdar ugasla in bila veren kašipot nacionalni politiki katoliških voditeljev. Nemogoče je na tem mestu dovoljno oceniti vse velike zasluge dr. Kreka za jugoslovansko politiko, njegove zveze s Hrvati in njegov pogumen boj na Dunaju za jugoslovanske politične ideale. Tako intenzivno je bilo vse to delo, da je bilo čisto naravno, če je majniška deklaracija v prvi vrsti zasluga katoliških voditeljev in samo dejanskim razmeram je odgovarjalo, da je bil ob preobratu dr. Korošec od vseh tujih od liberalcev, priznani voditelj slovenskega naroda.

Dominantno pozicijo v slovenskem narodu so si priborili voditelji katoliškega gibanja in priborili so si to pozicijo na podlagi izrednega znanja, vedno žive delavnosti in nikdar omahujoče poštrevnosti. Zgodovina pozitivnega dela za narod je zgodovina katoliškega gibanja med Slovenci in dokazni material za to zgodovino je Erjavčeva knjiga.

Zato je Prosvetni zvezi le čestitati, da je založila to knjigo in s tem svojim dejanjem je proslavila svojo tridesetletnico na način, ki ima trajno vrednost.

Knjigo, ki smo jo davno potrebovali, je Erjavčeva knjiga o katoliškem gibanju na Slovenskem in kdor hoče to pozitivno gibanje do dobra spoznati, mora seči po tej knjigi. Ni pa Erjavčeva knjiga dragocena samo po svojem ogromnem materialu, temveč tudi po duhu, ki je v njej. Posebno v sled tega priporočamo knjigo vsem našim prijateljem Erjavčevim knjigo najtopleje, ker jih bo knjiga prepričala, da so na pravi poti in da so pravi delavci za napredek slovenskega naroda, ko se bore za razvoj katoliške misli med Slovenci.

Novosadska vremenska napoved. Oblačno. Močni vetrovi. Ponekod nov sneg.

Za gospodarsko zblížanje držav Male antante

Praga, 26. januarja. (Tel. »Slov.«) Gospodarska konferenca držav Male antante je sklicana za 4. februar v Bukarešt. Oficijozna »Prager Presse« pripominja, da dokazuje dejstvo, da ne napredujejo češkoslovaško-jugoslovanska trgovinska pogajanja, to, da je treba razpravljati o gospodarskih vprašanjih pred širšim forumom in ne samo med dvema državama. Gospodarska vprašanja se morajo rešiti samo skupno z ozirom na srednjeevropske smernice in namene. Kadar pride do tega, da se realizirajo gospodarski dogovori, ne more priti takoj v poštev velika gospodarska konferenca, ampak so najprej potrebne podrobne priprave. V ta namen je potrebna ožja gospodarska konferenca, ki pripravlja potem razširjeno veliko konferenco. O tej stvari piše članek v »Narodni Politiki«: »Enotna gospodarska in finančna politika držav Male antante mora ostale države hitro in temeljito po-

učiti o svojih ciljih. Nuditi si morajo medsebojno pravno pomoč. Razne določbe gospodarskega značaja se morajo v posameznih državah medsebojno zblížati in izenačiti; v kolikor ni dosegljiva popolna enotnost, je treba paziti vsaj na to, da se določbe medsebojno ne ovirajo. Določbe mirovnih pogodb, ki se nanašajo na olajšanje prometa med Češkoslovaško in Jugoslavijo na madjarskih in avstrijskih železnicah, se doslej še niso oživilo. Pri prometu med Češkoslovaško in Jugoslavijo se doslej ni še dovolj vpoštevala Donava, ki je kot zvezna reka za te države silnega pomena. Češkoslovaška bo zgradila ob Donavi še tretje pristanišče. Države Male antante gredo torej za tem, da bi se med njimi pravo izenačilo na sličen način, kakor skušata Avstrija in Nemčija kar mogoče izenačiti vse pravne določbe.

Angleži o novi Jugoslaviji

Izjave g. Setona Watsona

Nedavno smo priobčili obširno poročilo našega londonskega dopisnika o razpoloženju angleških krogov in o njihovem mišljenju o poslednjih dogodkih v Jugoslaviji. Angleško javno mišljenje je pravilno razumelo dogodek in ima polno zaupanje v bodočnost Jugoslavije.

V »Lidovih Novinah« je v istem vprašanju objavil članek znani poznavatelj srednje Evrope in Balkana, posebno pa Jugoslavije, publicist Seton Watson. O poslednjih dogodkih v Jugoslaviji pravi:

»Mi v Angliji želimo, da bi mere kralja Aleksandra uspele, ker dobro vemo, da Aleksander niti najmanjše želje niti malo naklonjenosti k diktaturi in da je vse to, kar je sedaj podvzel, storil iz potrebe. Imel je morja še preveč potrpežljivosti. Politične stranke v Jugoslaviji so si uvrščevale svoj položaj

na zelo lahek način, kajti nič ni tako komedno kakor kritiziranje. Niso pa umele najti srednjo pot in niti poskušale niso, da bi po njem hodile. Znano nam je, da so kraljev korak za navdušenjem sprejeli na Hrvatskem in v Dalmaciji. Vse se bo v teku časa razvilo in zato nestrpno pričakujemo predloge o novi ustavi. Meni je doslej povsem nejasno, kako si kralj zamišlja novo ustavo in zato je mnogo odvisno od kraljevih svetovalcev. V vsakem slučaju pa je dobro, da so v novem kabinetu odlični možje in da med naknadno imenovanimi znane osebe. Dasiravno sem v pogledu notranjega razvoja Jugoslavije v poslednjih desetih letih v svojih pričakovanjih prevarjen in vznemirjen, vendar nikdar nisem nehal čvrsto verovati v jugoslovansko edinstvo, ki je potrebno ne samo z gledišča južnih Slovanov, nego tudi z evropskega.

Pred revizijo poljske ustave

Predsedniku se povečajo pravice - Vlada je odgovorna samo predsedniku

Varšava, 26. januarja. Med vladnimi in opozicijskimi strankami, ki vse zahtevajo revizijo ustave, ni prišlo do nobenega sporazuma o posameznostih. To je razumljivo, ker se vladne stranke zato, da se da upravnim oblastem čim večja moč in vpliv, dočim bi hotela opozicija ravno ta vpliv omejiti na minimum. Zato bo pri spremembi ustave odločilno stališče predsednika Pilsudskega.

Današnji poljski listi poročajo, da je vlada že izdelala svoje predloge za revizijo ustave. Ta njen načrt je izročen pravosod-

mu ministru Caru, da izdela končno stilizacijo. Pravosodni minister se o tem posvetuje z maršalom Pilsudskim. Vladin načrt se drži v največji tajnosti in niti članom vladnih klubov ni znana točna vsebina. Po informacijah, ki jih priobčuje varšavski tisk, so glavne spremembe sledeče: Pravice in prerogative predsednika republike se povečajo in razširijo; vlada je neodvisna od parlamenta in je odgovorna samo predsedniku republike; upravnim oblastem se daje višji vpliv. Druge podrobnosti še niso znane.

Italija in naša država

Danes potече rok za obnovev prijateljske pogodbe med našo državo in Italijo. Od naše strani je v zadnjem polletju storjeno vse, da bi se ta prijateljska pogodba ne samo podaljšala, marveč da bi se tudi poglobila. Vsi naši mero-dajni krogi so dali največje in jasne dokaze naše lojalnosti in naše iskrene pripravljenosti, da se uredijo vse zadeve, da bi med obema sednjima državama končno zavladal pravi duh čistega prijateljstva.

Do trenutka nimamo nobenega poročila o stališču italijanske vlade. Gotovo pa je, da je zastopnik naše države v Rimu storil vse možne in potrebne korake, ki so bili dokaz naše lojalnosti in pripravljenosti. To našo lojalnost so cenili odgovorni faktorji vseh evropskih držav in svetovni tisk in prepričani smo, da bo bodo cenili tudi v bodoče. Prepričani smo tudi, da bo moralo prej ali slej priti tudi na drugi strani do take iste pripravljenosti.

Največji francoski list »Temps« posveča uvodnik pogodbi o prijateljstvu, ki je bilo sklenjeno 27. januarja 1924 in pravi, da bo v slučaju, če danes ne bi bila ta pogodba podaljšana, nastopilo v smislu odredb same pogodbe v treh dneh njeno razveljavljenje.

»Temps« hvali nastopanje jugoslovanske vlade, ki je vedno dajala dokaze o svoji pripravljenosti urediti vsa viseča vprašanja. Koraki jugoslovanske vlade pa niso imeli pozitivnih rezultatov in jasno se vidi, da ti naporji Jugoslavije niso bili dobro srpejeti. Zato misli »Temps« na možnost, da sploh ne pride do obnovev pogodbe, veruje pa, da to ne bo izkazalo nove napetosti med Rimom in Belgradom. Obžalovati je treba, da se v tem oziru ni še pravočasno dosegel sporazum in da se doslej ni konsolidiralo ono, kar je bilo začeto pred petimi leti.

Vendar pa to še ne pomenja, kakor da bi obe državi odklanjali sodelovanje, ki bo nasprotno v bodočnosti lahko postavljeno na solidnejšo podlago medsebojnega zaupanja in iskrenega sodelovanja. Tak sporazum — če bo sklenjen — bo dal stvarna jamstva za medsebojno zaupanje in bo predstavljala velik političen napredek pri čuvanju evropskega ravnotežja. Samo videti se mora, ali bo mogoče že skoro narediti ta sporazum.

Romunsko posojilo

Frankfurt, 26. jan. (Tel. »Slov.«) »Frankfurter Zeitung« poroča o romunskem državnem posojilu, da bo dobila Romunija 60—70 milijonov dolarjev posojila po 7 odst. proti temu, da zastavi svoje monopole (tobak, vžigalice, alkohol in sol) in da prevzame jamstvo vsa država. Posojilo bo razdeljeno v tri dele, ki se bodo izplačali v dolarjih, v francoskih frankih in v funt šterlingih.

Strahovita lakota na Kitajskem

London, 26. jan. (Tel. »Slov.«) Kreuzer poroča iz Pekinga, da vlada v severnih pokrajinah na Kitajskem strahovita lakota. Število mrtvih je tako ogromno, da je nemogoče sproti kopati grobove. Mnogo mrtvih leži nepokopanih in jih žro psi. Trume gladujočih plenijo po kmetih in silijo kmečko prebivalstvo z mučenjem, da izda morebitne skrite zaloge živil.

KAJ NAPRAVI POKVARJEN KROMPIR.

Haag, 26. januarja. (Tel. »Slov.«) Rotterdamska zavarovalna družba je priredila svojo vsakoletno svečano pojedino, ki je pa za večino udeležencev prav slabo se končala. Družba gostov, ki so bili pri pojedini, se je namreč po končani pojedini podala v gledališče, toda kmalu se je pojavila med njimi trebušna kolika, ki je zapustila po stopnicah v gledališče in pred gledališčem ne baš razveseljive sledove. Vsega skupaj so morali 130 oseb prepljati v bolnico. Zdravniki so ugotovili zastrupljenje vsled uživanja pokvarjenega krompirja pri slavnostni pojedini.

V veliki fašitski svet je Mussolini imenoval nadaljnjih osem osebnosti, in sicer na tri leta. Med njimi so bivši finančni minister Stefani, grof Volpi in voditelj prejšnjih nacionalistov Coradini.

Letalo padlo v morje. V bližini otoka Krfa je padlo v morje ob hudem viharju potniško letalo, ki je bilo poletelo danes zjutraj iz Aten proti Brindisi. Bilo je last družbe, ki oskrbuje zračni promet na črti Carigrad—Atene—Brindisi. Dva potnika sta mrla, eden je lažje ranjen.

Dokument o prezgodnjem veselju in prekrizanih računih

Ze včeraj smo na kratko omenili med telefonskimi vestmi, kaj piše »Obzor«. Njegova izvajanja pa so tako zanimiva in jasna, da smatramo njihov celoten ponatis za potreben. To piše »Obzor«:

»Dobro je in potrebno je bilo, da je notranje ministrstvo poslalo vsem velikim županom okrožnico, v kateri opozarja, da se »kulturalna, prosvetna, humanistična, viteška in slična društva« ne razpuščajo, če je njih naziv hrvaški, slovenski ali srbski. Ta okrožnica je prišla baš v pravem času, ker se je pričelo z gotove strani, od katere sicer ni bilo treba tega pričakovati, s svojevoljnim tolmačenjem vladne namere glede omenjenih društev in celo gospodarskih. Ljubljansko »Jutro«, glasilo dr. Zerjava, je namreč objavilo, da je vlada sklenila še tekom tega tedna razpustiti vse formalno nepolitične, dejansko pa politične organizacije, v prvi vrsti »Hrvatskega Sokola in »Orla«. Kako je prišlo »Jutro« do teh informacij, ne vemo in mislimo, da ni niti važno, to zvedeti. Zanimivo pa je to, da je organ dr. Zerjava našel formo o formalno nepolitičnih, a dejansko vendarle političnih organizacijah. Po tej formuli, ne bi mogla obstojati niti ena organizacija in naj bi bila tudi vseskozi nepolitična, ker bi se ji lahko reklo, da je stvarno le politična.

»Jutro« piše tako tudi v resnici v uvodniku, v katerem pozdravlja ne samo razpust hrvaških strank in slovenske ljudske stranke, temveč se še bolj veseli, zaradi baje nameravane razpusta hrvaških in slovenskih kulturnih, gospodarskih in telovadnih društev. V isti številki skuša »Jutro« prepričati svoje bralce, da samostojna demokratska stranka ne bo razpuščena, ker ni niti plemenska niti verska. Iz tega pasusa, če ne bi bilo že iz ostalega pisanja jasno, se more presoditi, zakaj se »Jutro« veseli razpusta hrvaških strank in slovenske ljudske stranke ko tudi dozdevne namere vlade, da razpusti hrvaška in slovenska kulturna, gospodarska in humanitarna društva. To je čisto strankarski račun. Mislili so, da se bodo s tem okoristili, zlasti v Sloveniji.

Toda veselje tega glasila slovenskih samostalcev je bilo kratkotrajno. Vlada je namreč sklenila, da razpusti sploh vse obstoječe stranke in je dala to še včeraj brez odlašanja izvesti.

S tem so iz temelja presekani računi vseh onih, ki so računali, da bo z razpustom hrvaških in slovenskih strank omogočeno drugim strankam, da okrepe svoje vrste. Sedaj je vsa stvar končana in ne bi bilo potrebno nič več reči o stališču, ki ga je »Jutro« zavzel ogled razpusta političnih strank ter hrvaških in slovenskih kulturnih, gospodarskih, humanitarnih in telovadnih društev.

Tudi ta lekcija in konstatacije »Obzora« je dokument, ki ne bo pozabljen, ker je preznalčen za gospode, ki so si te račune izmislili.

Slavenska banka

OBČNI ZBOR UPNIKOV.

Včeraj 26. t. m. se je vršil v Ljubljani v dvorani OUZD od Zveze jugoslovanskih hranilnic sklicani zbor slovenskih upnikov Slavenske banke. Zastopanih je bilo na 80 milijonov dinarjev terjatev. V smislu dnevnega reda je podal glavni upniškega odbora dr. R. Ravnihar poročilo tega odbora o stanju konkurza. Iz poročila je razvidno, da je od sedaj nabrano gotovina za 26.900.000 dinarjev. Današnja vrednost še nerealiziranih aktiv se ceni na približno 10.200.000 dinarjev. Pasiv, ki jih je izplačati s polnim zneskom, je za na osem milijonov dinarjev. — Upnikov s pravico do izplačila kvote je v nominalnem znesku okrog 120.000.000 dinarjev. Poročilo omenja nadalje, da je upniški odbor sklenil, da se more sedaj izplačati 13 odstotna akontacija na kvoto, ker treba od razpoložljive gotovine rezervirati gornjih 8.000.000 Din in še neke manjše zneske. Ako bi se likvidacija nerealiziranih aktiv provajala še nadalje v konkurzu, bi se vsled velikih stroškov konkurznega postopanja in ker se vrednost aktiv vsled dubioz stalno zmanjšuje, moglo v par letih izplačati še ca 4 odstotke. Kvotni upniki bi torej dobili končno ca 17 odstotkov, ako se konkurz vodi še nadalje in bi se v istem provajala likvidacija. Upniški odbor je vsled tega mnenja in priporočila, da naj se med upniki in upravnim odborom Slavenske banke kot reprezentantom prezadolžene banke čim prej sklene poravnava; le-ta naj prinese upnikom izplačilo cele kvote v enem znesku, katere kvota pa mora biti vsekakor izdatno višja, nego ona, ki bi se dosegla polom likvidacije cele imovine v konkurzu, ker je upravni odbor Slavenske banke dolžan nuditi upnikom izplačilo primerne kvote. Predsednik zbora dr. V. Gregorič je objavil, da mu je upravni odbor Slavenske banke potem svojega delegata dne 23. t. m. oficijelno priobčil, da bo v prvi polovici februarja t. l. predložil konkurznemu sodišču ponudbo na celotno poravnavo z upniki, tako da bi upniki dobili izplačano goovo kvoto in bi se konkurz dvignil. O tej poravnavi se b. glasovalo potem na zboru vseh upnikov, katerega bo sklicalo zagrebško konkurzno sodišče.

Knežinja Bülow, soproga bivšega državnega kancelarja, kneza Bülowa, rojena Italijanka iz hiše Campo Reale, je včeraj umrla. Umrhala je starost 80 let. Zadel jo je mrtvoud.